

اسنادی از روابط ایران و ترکیه

سرویس ترکیه/خبرگزاری آران

خبرگزاری آران / سرویس ترکیه :

نویسنده: نظامعلی دهنوی

ناشر: مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی

جنگ جهانی اول در خاورمیانه پیامدهای سیاسی بزرگی در پی داشت که از شمار آنها می توان از فروپاشی امپراتوری عثمانی نام برد. ترکهای جوان به رهبری مصطفی کمال پاشا، که بعدها به آتاتورک ملقب شد، در بخشی از قلمرو این امپراتوری قدرت را به دست گرفتند. آنها با تأکید بر شعارهای ناسیونالیستی و تبلیغات گسترده پان ترکی حکومت نوینی را بنیان گذاردند و به دگرگونیهای گسترده ای دست زدند.

در همین ایام ، در ایران نیز قدرت قاجارها روبه افول نهاد و رضاخان به سرعت پله های ترقی را پیمود. رضاخان با تکیه بر بخشی از نیروهای داخلی و نیز قدرتهای خارجی ساختار

سیاسی ایران را به هم زد، و به حاکمیت قاجارها پایان داد و سلسله نوینی را بنیاد نهاد. او نیز همچون مصطفی کمال به اصلاحات سیاسی ، اقتصادی و اجتماعی دست زد. در دوران حاکمیت رضاشاه و آتاتورک ، به ویژه در دهه اول آن ، اختلافات ایران و ترکیه چشمگیر بود. بیشتر این اختلافات به خاطر مسائل مرزی ، کردها و مسئله فعالیت‌های

گسترده و مستمر آنها و نیز تبلیغات گسترده پان ترکی به ویژه در سالهای آغازین جمهوری ترکیه بود.

دولت ترکیه در کنفرانس لوزان عهدنامه های منعقد بین دولت عثمانی و دولت‌های دیگر را لغو کرد و دول جهان ناگزیر عهدنامه های جدیدی با جمهوری ترکیه منعقد کردند.

مقامات ترکیه در سال 1303ش معتقد بودند که طبق عهدنامه لوزان عهدنامه های منعقد بین ایران و عثمانی ملغی است و تأکید کردند که دولت ایران بایستی معاهدات

جدیدی با دولت ترکیه منعقد نماید. اما مقامات ایرانی طی نامه هایی خاطرنشان ساختند که دولت ایران جزو دول محارب نبوده و در کنفرانس لوزان آن عهدنامه را امضاء نکرده

است و اجرای تعهدات عهدنامه مذکور برای ایران الزام آور نیست . مقامات ایرانی تأکید کردند که طبق قوانین بین الملل تغییر رژیم نمی تواند تأثیری بر اجرای معاهدات گذشته

داشته باشد. دولت ایران برای بررسی این موضوع کمیسیونی را مأمور رسیدگی به آن کرد. این کمیسیون پس از بررسیهای لازم ، امیر ارفع را مأمور کرد که با سفارت ترکیه در تهران

در این زمینه مذاکراتی انجام دهد. در نتیجه این مذاکرات يك عهدنامه ودادیه و تأمینیه منعقد گردید. در متن عهدنامه پیش بینی شد که در نزدیک ترین وقت قراردادهای تجارتي

و کنسولی و گمرکی و غیره نیز بین دو کشور بسته شود.

پایان پیام.